

EXTRÉMIZMUS V PODMIENKACH OZBROJENÝCH SÍL SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mário PAŽICKÝ

EXTREMISM IN THE ARMED FORCES OF THE SLOVAK REPUBLIC

Abstract:

We can look at extremism in relation - or directly - in the Slovak Armed Forces (SAF) from several perspectives. However, at this time there is interesting insight through the prism of not exclusively ideological or sympathetic intrusions into political parties with at least questionable platform of establishment, staffing with a very disturbing past and 're-staffing', resp. recruiting official supporters on the verge of influencing. Unprecedented signals are penetrating society with the message that (recent) military leaders are somehow connected to the political groups acting on the verge of extremism at least because of their activities in the past. Not entirely answered is what the latent or semi-latent level of extremism of individuals in the Slovak Armed Forces offer.

Keywords: *armed forces, extremism, violence, racism, minority.*

ÚVOD

„Problémom našej spoločnosti je to, že sa tradiční politici obklopili vysokými múrmi a nechcú počuť o reálnych problémoch, ktorým ľudia na Slovensku čelia. Od nezamestnanosti cez korupciu až po rómsku problematiku. To všetko otvára cestu k vyhrocovaniu názorov a treba si uvedomiť, že Kotlebu nevolili iba extrémisti, ale aj ľudia, ktorí sú frustrovaní z toho, že spoločnosť ide zlým smerom a nikto tieto problémy nerieši.“

Andrej Kiska, denník SME, 4. február 2014

Všeobecne, extrémistické a polovojské skupiny, aj so svojimi odlišnosťami vyplývajúcimi z vlastného zamerania na aktivity a ciele, predstavujú popri informačných operáciách a kybernetických útokoch najčastejší vektor pôsobenia v rámci hybridných hrozieb. Bez akýchkoľvek ilúzií, zastúpenie názorovo blízkych či sympatizujúcich príslušníkov Ozbroyených síl Slovenskej republiky s extrémistickými skupinami už dávno prerastenými s legálnymi politickými štruktúrami pravdepodobne nebude príliš odlišné od civilnej populácie. Historicky vzaté, podpora skupín usilujúcich sa uchopiť moc v štáte, vytvárať paralelné bezpečnostné štruktúry, či priamo realizovať ozbrojené akcie voči štátnej moci zo strany vonkajších štátnych aktérov, je veľmi často využívaným nástrojom na presadzovanie geopolitických záujmov.

V období studenej vojny bola podpora rôznych hnutí odporu, vzbúrencov, ozbrojených skupín a politických hnutí častá ako na strane Spojených štátov, tak aj Sovietskeho zväzu a ich spojencov. V súčasnosti sú známe mnohé prípady aj z okolia Slovenska, napr. z Ukrajiny. Dochádza tam, a to aj v časoch pred „špeciálnou operáciou“, k podpore a využívaniu polovojenských a extrémistických skupín v rozsiahlejších kampaniach so strategickým alebo geopolitickým cieľom. Takéto skupiny predstavujú prirodzených spojencov pre zahraničných aktérov usilujúcich sa ovplyvňovať vnútropolitický vývoj alebo geopolitické smerovanie tej - ktorej krajiny.

1 VYMEDZENIE VŠEOBECNÝCH POJMOV

Ak je z významového pohľadu extrémizmus vyjadrením výnimočnosti, krajnosti či výstrednosti, pre účel tohoto článku uvažujem o ňom ako jednom z dvoch či viacerých pólov. Na druhom, či protiľahlom - inom, sa nachádza spoločenskoštátny záujem.

Azda najzákladnejšou kategorizáciou extrémizmu je pravicový, ľavicový, náboženský, etnický a politický extrémizmus. Obvykle nie je možné určiť exkluzivitu jedinej kategórie, prekrývajú sa.

Vo vzťahu k vojenstvu sa môže javiť náboženský ako dominantný v konfliktoch prelomu 20. a 21. storočia. Náboženská inakosť je však často zástupným problémom. Alebo magrinálnym, prípadne čiastočným.

Fokusom na jednotlivca – vojaka – sa dá uvažovať viacvrstvovo. Aktuálna spoločenská atmosféra ma zväzda poukázať na motívy, dostupnosť, možnosti a benefity, vojaka – extrémistu. Pre popisujúci účel som si vybral dve platformy: extrémistické skupiny a polovojenské skupiny.

1.1 Extrémistické skupiny

Extrémistické skupiny sú, v zmysle definície platnej v podmienkach Slovenskej republiky, zoskupenia vyznávajúce nepriateľskú ideológiu demokratickému systému. Tá či už priamo, alebo v istom časovom horizonte, deštruktívne pôsobí na existujúci demokratický systém a jeho základné atribúty. Svojimi aktivitami útočia na systém základných práv a slobôd garantovaných ústavou a medzinárodnými ľudskoprávnymi dokumentmi, alebo sa nimi snažia uplatňovanie týchto práv sťažiť či znemožniť. Charakteristická je pre ne snaha o obmedzenie, potláčanie či znemožnenie výkonu základných práv a slobôd pre určité skupiny obyvateľstva definované pohlavím, národnosťou, rasou, etnikom, farbou pleti, vierovyznaním, jazykom, sexuálnou orientáciou, príslušnosťou k spoločenskej triede a majetkom, ako aj používanie fyzického násillia, či hrozba použitia násillia namiereného voči názorovým či politickým oponentom alebo ich majetku.

Členovia extrémistických skupín vďaka svojej antisystémovej a antidemokratickej ideologickej orientácii hľadajú ideové vzory, ale aj spriaznené subjekty a zdroje podpory, či už ideovej, informačnej alebo finančnej, mimo územia Slovenskej republiky. Tým sa stávajú prirodzenými spojencami štátnych a neštátnych aktérov, ktorí sa snažia oslabiť, rozvrátiť a narušiť vnútorný poriadok, polarizovať spoločnosť a oslabiť jej schopnosť brániť sa.

Extrémistické skupiny, najmä tie napojené na medzinárodné siete, sa môžu sami stať zdrojom hybridných hrozieb.

Extrémistické skupiny môžu byť napojené na politické strany na okraji politického spektra či už personálne, ideovo alebo finančne. Vďaka takýmto prepojeniam môžu byť využívané politickými aktérmi na realizáciu aktivít podryvujúcich dôveru obyvateľstva v štátne inštitúcie alebo stabilitu spoločnosti, pričom skutočný aktér zostáva skrytý.

1.2 Polovojenské skupiny

Polovojenské alebo paramilitárne skupiny predstavujú širokú škálu zoskupení. Nie všetky sú však v kontexte tohoto článku relevantné. Všeobecne sú za polovojenské skupiny považované ozbrojené sily, alebo skupiny, odlišné od konvenčných ozbrojených síl tej-ktorej krajiny, ktoré ich pripomínajú spôsobom organizácie, výbavou, tréningom a úlohou. Patria medzi ne najmä nepravidelné ozbrojené zoskupenia vystupujúce proti štátnej moci ako ozbrojené hnutia odporu, povstalci, vzbúrenci, teroristi, milície a samozvaní ozbrojení strážcovia poriadku, pridružené sily regulárnych ozbrojených síl krajiny, nazývané napr. národná garda, prezidentská garda, republikánska garda, vojenská polícia s právomocou aj v civilnej oblasti ako žandári, gendarmerie, pohraničná stráž, či dobrovoľnícke ozbrojené jednotky ako domobrana, vojská teritoriálnej obrany.

V európskom kontexte sú medzi polovojenské skupiny zaraďované aj skupiny, ktoré síce nedisponujú strelnými zbraňami, najmä z dôvodu zákonných obmedzení, ale ostatnými charakteristikami a zameraním svojich aktivít ako hierarchická organizácia, vojenský výcvik a vybavenie sem spadajú. Polovojenské skupiny v súčasnom ponímaní majú na území Slovenska bohatú históriu viažucu sa až do medzivojnového obdobia. Najznámejšie z týchto skupín vznikali ako ozbrojené krídla politických strán, ako napr. Rodobrana spojená s HSĽS, oficiálne vytvorené na ochranu verejných zhromaždení alebo členov strany. História však ukázala, že takéto v skutočnosti tvorili jadro paralelného systému síl a v čase krízy boli využité na násilné uchopenie moci. Aj táto historická skúsenosť spôsobila, že v súčasnosti sú na Slovensku zakázané ozbrojené združenia občanov, či združenia s ozbrojenými zložkami.

2 EXTRÉMIZMUS V OS SR ČÍSLACH

V jeseni roku 2020, v súlade s úlohou č. 13.4. z Rozpracovania Programového vyhlásenia vlády SR v pôsobnosti MO SR na roky 2020 – 2024, sa uskutočnila terénna fáza široko koncipovaného výskumu v Ozbroyených silách SR zameraného na zisťovanie vplyvu pravicového extrémizmu na ozbrojené sily. Zo správy z výskumu som vybral významnejšie state a závery po kategóriách stanovených pre sledovanie inklinácie k extrémizmu.

Výskumu sa zúčastnilo 504 profesionálnych vojakov z celých OS SR a z Vojenskej polície. Výskum v gescii Sekcie ľudských zdrojov MO SR pracoval s výberovým súborom reprezentatívnym z pohľadu hodnostného zboru, organizačného členenia a pohlavia. Najväčšiu skupinu respondentov tvorilo mužstvo, potom poddôstojníci a dôstojníci.

Ústredným predmetom výskumu bola problematika prenikania myšlienok extrémizmu a radikalizmu do prostredia ozbrojených síl pre ich čoraz častejšie prejavy ako dynamicky sa šíriaceho fenoménu. Výskumníci poňali extrémizmus – pre terminologickú vágnosť a zároveň čo najlepšiu presnosť správnej interpretácie – zadefinovaný kontextuálne najmä na báze indikátorov. Až na ich základe jav extrémizmu hodnotili.

Z hľadiska chápania pojmu ‚extrémizmus‘ vychádzali z definície, podľa ktorej sa ‚zvyčajne chápe ako akákoľvek ideológia alebo aktivita, ktorá smeruje proti existujúcemu politickému systému a kladie si za cieľ jeho likvidáciu a následne jeho nahradenie vlastnou alternatívou. O tejto alternatíve sa väčšinou predpokladá, že bude nedemokratická, diktátorská a bude porušovať základné ľudské práva‘.

Pre stanovenie indikátorov výskumníci vzali do úvahy všeobecné štandardy, ktoré sa pri výskumoch extrémizmu v súčasnosti využívajú. Odvolávajú sa najmä na výskum L. Macháčka „Otvorenosť občanov pravicovému extrémizmu“ z roku 2013, kde boli jasne identifikované dimenzie, na základe ktorých je možné sledovať extrémizmus v slovenských podmienkach. Výskumníci sa inšpirovali aj tzv. DEREK index-om. Výpočet tohto indexu vychádza z hypotézy, že záujem ľudí o pravicovo extrémisticky orientované hnutia je možné rozdeliť do štyroch základných kategórií, ktorých úroveň vyjadruje mieru náklonnosti k extrémizmu. Ide o kategórie: šovinizmus, protisystémové postoje, pravicové hodnoty a strach, nedôvera a pesimizmus. Pre podporu lepšieho zhrnutia vplyvu prostredia boli k indikátorom zaradené aj myšlienky vychádzajúce z najvýraznejšej krajne pravicovej (extrémistickej) politickej strany na Slovensku.

Výsledné indikátory vybrané pre výskum boli zaradené do štyroch kategórií – skúmajú teda problematiku v štyroch rovinách. Každá z nich predstavuje akúsi rizikovú úroveň, pričom kombinácia týchto úrovní znamená základ inklinácie k extrémizmu.

Obrázok 1 Kategórie pre sledovanie inklinácie k extrémizmu:

A.	B.	C.	D.
Rozumová rovina	Emočná rovina	Akčná rovina	Reálie v SR
NÁKLONNOSŤ K EXTRÉMISTICKÝM/ NENÁVISTNÝM MYŠLIENKAM	RIZIKOVÉ SPOLOČENSKÉ A EMOCIONÁLNE FAKTORY	ANGAŽOVANOSŤ, RADIKALIZÁCIA A NÁSILIE	NÁZORY NA EXTRÉMIZMUS V SPOLOČNOSTI, V SLOVENSKEJ POLITIKE, V OS SR
Antisemitizmus, nevraživosť k cudzincom, rasizmus, homofóbia, anticigánizmus, nacionalizmus, autoritárstvo, kolektivismus, neznášanlivosť voči menšinám.	Pocit ohrozenia rôznymi skupinami, rizikové osobnostné črty, pesimistické naladenie, dôveryhodnosť voči inštitúciám. rodinné zázemie a priateľstvá, spokojnosť so životom, vzdelávanie a médiá.	Občianska aktivita, ochota ísť proti zákonom a pravidlám, súhlas s radikalizmom, ochota podporovať radikálne riešenia.	Chápanie pojmu extrémizmus, objem informácií o extrémizme, názor na pôsobenie extrémistov v spoločnosti, extrémizmus na slovenskej politickej scéne, miera stotožnenia sa s politickými ambíciami ĽSNS, identifikácia extrémizmu v OS SR.

Zdroj: vlastné spracovanie

Výskum bol realizovaný s ambíciou identifikovať nielen názor, ale aj postoj profesionálnych vojakov k pravicovému extrémizmu. Ten môže byť definovaný ako tendencia či predispozícia individua k oceňovaniu (žiaduci – nežiaduci; dobrý – zlý) určitého objektu alebo symbolu tohto objektu určitým spôsobom. Postoje sú v tomto zmysle produktom hodnotenia, komplexného procesu, v ktorom sú integrované kognitívne, emotívne a akčné (konatívne) zložky psychiky:

- kognitívna zložka (rozumová) – zahŕňa to, čo subjekt o objekte svojho postoja vie, jeho poznatky o objekte postoja;
- emočná (afektívna) zložka – zahŕňa emócie, ktoré objekt postoja v subjekte vyvoláva (sympatiu, antipatiu, hnev...);
- akčná zložka (behaviorálna predispozícia) – vyjadruje snahu či pohotovosť správať sa voči objektu určitým spôsobom.

V modeli postoja profesionálnych vojakov k pravicovému extrémizmu boli sledované všetky tri zložky postoja, teda kognitívna, emočná a akčná. Na základe hodnôt sledovaných v týchto postojových zložkách bol vypočítaný celkový index postoja vojenského personálu.

2.1 Kognitívna stránka postoja k pravicovému extrémizmu

Konštrukcia dotazníka v časti zameranej na skúmanie kognitívnej stránky postoja k pravicovému extrémizmu bola zostavená ako sústava výrokov, ktoré charakterizovali všeobecne užívané tvrdenia v rámci skupín podporujúcich pravicový extrémizmus.

Na základe štatistickej analýzy bolo identifikovaných šesť faktorov, ktoré charakterizujú ideovú základňu pravicového extrémizmu v ozbrojených silách:

- Hejslovakizmus – zmes otvoreného anticigánizmu, autoritárstva a nacionalizmu;
- xenofóbia – strach z cudzincov, zo Židov;
- antisystémovosť – nedôvera v parlamentnú demokraciu, podpora autokratického spôsobu vládnutia a podpora riešení, hoci aj násilných, mimo právneho rámca;
- šovinizmus – zmes rasizmu a kolektivismu;
- islamofóbia – strach z utečencov a z rozširovania islamskej kultúry;
- tradicionalizmus – nedôvera voči ľuďom s homosexuálnou orientáciou, spravidla na religióznom základe.

Na základe získaných údajov bolo zistené, že dominantné sú predovšetkým faktory islamofóbie (68,19 %) a hejslovakizmu (63,13 %). Faktormi strednej intenzity sú šovinizmus (49,73 %), tradicionalizmus (43,95 %) a antisystémovosť (40,24 %). Ako marginálny sa ukázal faktor xenofóbie (33,59 %).

Na základe získaných údajov bolo možné kvalifikovane súhrnne odhadnúť, že približne 15 % profesionálnych vojakov prejavuje rizikovú úroveň sympatie k myšlienkam pravicového extrémizmu. V kontexte vybraných sociálno-demografických znakov sa preukázala súvislosť inklinácie profesionálnych vojakov k myšlienkovým prejavom pravicového extrémizmu v niektorých znakov:

- hlbšia analýza ukázala vo všeobecnosti, že v rámci hodnotných zborov má mužstvo väčšiu náklonnosť k myšlienkam pravicového extrémizmu oproti ostatným, najmenšiu inklináciu prejavujú dôstojníci,
- dĺžka služby sa nepreukázala ako významný rozdeľujúci faktor. Jediným faktorom, kde sa preukázala významnosť, bol hejslovakizmus, a to najmä medzi profesionálnymi vojakmi, ktorí odslúžili do 5 rokov (68,53 %),
- z hľadiska pohlavia sa podstatné rozdiely prejavili vo faktoroch šovinizmus (muži -50,76 %, ženy - 41,19 %) a tradicionalizmus (muži - 45,07 %, ženy - 35,84 %),
- vek profesionálnych vojakov sa preukázal ako dôležitý diferenciátor pri faktore hejslovakizmu, kde sa ukazujú dve skupiny respondentov do 35 rokov (64,27 % a viac) a 36 a viac roční (61,95 % a menej).

2.2 Emočná stránka postoja k pravicovému extrémizmu

Emočnú stránku postoja k pravicovému extrémizmu by sme mohli tiež charakterizovať ako rizikové predpoklady extrémizmu. Určiť presné príčiny vzniku náklonnosti k extrémizmu je veľmi náročné. Výskumy dokazujú, že takáto náklonnosť je ovplyvnená rozmanitým komplexom faktorov a ich vzájomným pôsobením. Vznik náklonnosti a následného prejavovania extrémizmu u jednotlivca je však dokázateľne ovplyvnený niekoľkými rizikovými

faktormi, ktoré predstavujú tzv. kontextovú úroveň tohto javu. Ide o faktory, ktoré pri ich vzájomnej kombinácii a ich negatívnej tendencii predstavujú vysoké predpoklady náklonnosti k extrémizmu. Vo všeobecnosti je možné tieto faktory rozdeliť na mikro-sociálne a makro-sociálne. K mikro-sociálnym sú zaradené faktory týkajúce sa konkrétneho subjektívneho statusu a stavu jednotlivca. Ide o rodinné prostredie, socializáciu a výchovu, psychické rozpoloženie, osobnostné črty a charakterové vlastnosti. Naopak, makro-sociálne faktory predstavujú spoločenský kontext, v ktorom jednotlivec žije. K týmto faktorom sú zaradené sociálne a ekonomické prostredie, stav štátu a jeho inštitúcií, médiá, vývoj spoločnosti, sociálna spravodlivosť a poriadok. Pre potreby zisťovania rizikových faktorov extrémizmu v prostredí OS SR boli vybraté nasledovné indikátory:

- rizikové osobnostné predpoklady,
- rizikové sociálne zázemie,
- pocit ohrozenia rôznymi skupinami v spoločnosti,
- pesimistické naladenie voči vývoju spoločnosti,
- dôvera v inštitúcie a štát,
- využívanie médií.

2.2.1 Rizikové osobnostné predpoklady

Negatívne tendencie v oblasti odmietania dodržiavania pravidiel, potreby individuálnej akceptácie „iných“, dôverčivosť, pocit bezpečia a sebeckosť ľudí vo svojom okolí sú významnými osobnostnými predispozíciami náklonnosti k extrémistickým myšlienkam. Respondentov sa výskumníci preto opýtali, do akej miery sa stotožňujú s takýmto typom ľudí či s ich správaním a pocitmi.

Jednoznačne najviac sa respondenti stotožnili s názorom, že ľudia by mali dodržiavať nastavené pravidlá za každých okolností. Tento poznatok je dobrým znamením z hľadiska možného vzniku náklonnosti k extrémizmu, ktorý naopak podporuje antisystém a porušovanie pravidiel - je však nepochybne do veľkej miery ovplyvnený aj charakterom fungovania OS SR, ktoré sú na dodržiavanie pravidiel prakticky založené. Rovnako pozitívnym znamením sú aj odpovede pri ďalších troch výrokoch. Respondenti neuviedli negatívne názory na potrebu zohľadňovania „iných“, nepovažujú sa za dôverčivých a cítia sa vo svojom okolí bezpečne. Pri výroku o sebeckosti ľudí však dve tretiny respondentov uviedli, že ich považujú za sebeckých, čo môže naznačovať istú nedôveru v pohnútky konania ľudí vo svojom okolí. V konečnom dôsledku je možné konštatovať, že respondenti v sledovaných indikátoroch nevykazujú osobnostné predispozície náklonnosti k extrémistickým myšlienkam a správaniu.

2.2.2 Rizikové sociálne zázemie

Sociálne prostredie a sociálna situácia jednotlivca sú jednými z najvýznamnejších faktorov vzniku náklonnosti k extrémizmu. K najvýznamnejším indikátorom týchto rizikových predispozícií patria nepriaznivé vzťahy v rodine a blízkom okolí, rigidný a konfliktný štýl výchovy, frustrácia zvláštneho spoločenského a ekonomického statusu, neschopnosť prijímať zmeny v spoločnosti, strata zmyslu života. Najväčšiu mieru súhlasu vyjadrili respondenti s výrokom o celkovej spokojnosti so svojím životom, čo potvrdzuje hypotézu, že tento rizikový faktor je v prostredí OS SR minimalizovaný. Pozitívnym zistením je aj fakt, že pri výroku o potrebe rázneho riešenia problémov sa prejavila najväčšia miera nesúhlasu s týmto výrokom spomedzi všetkých. Zaujímavým zistením je, že tri štvrtiny respondentov súhlasili s tvrdením o tvrdej výchove, čím potvrdili výskyt prísneho štýlu svojej výchovy v rodine. Podľa väčšiny sledovaných ukazovateľov sociálneho prostredia však respondenti predpoklady náklonnosti k extrémizmu nepotvrdili.

2.2.3 Pocit ohrozenia rôznymi skupinami v spoločnosti

K základným rizikovým faktorom extrémizmu patrí aj pocit strachu a ohrozenia niektorými skupinami v spoločnosti. Respondentov sa výskumníci opýtali, do akej miery sa cítia byť ohrození niektorými z nich.

Respondenti prejavili skôr pocit „neohrozenia“. Pri bližšom pohľade je však jednoznačne možno identifikovať dve skupiny, ktoré u respondentov vyvolávajú strach. Sú to neprispôsobiví občania a migranti, resp. utečenci. Pri týchto dvoch skupinách sa u respondentov potvrdila korelácia s hodnotným zborom, a teda čím nižší hodnotný zbor, tým vyšší strach z týchto skupín. Ako najmenšie ohrozenie označili respondenti skupinu ľudí orientovaných na rovnaké pohlavie.

2.2.4 Pesimistické naladenie voči vývoju spoločnosti

Tendencia podľahnúť extrémistickým myšlienkam je okrem individuálnych faktorov významne ovplyvnená i pôsobením vonkajších spoločenských faktorov. Bolo identifikovaných niekoľko celospoločenských príčin, ktoré môžu k takýmto negatívnym tendenciám prispievať. Ide o globalizáciu, konzumný spôsob života, nepriaznivý politický a ekonomický vývoj krajiny, vysokú mieru sociálnej nespravodlivosti a nízku mieru zapojenia občanov do verejného či politického života.

Viac ako 40 % respondentov uviedlo, že i keď sa necítia byť zapojení do verejného života, majú pocit, že sa ich politika veľmi dotýka (takmer polovica respondentov). Tieto odpovede môžu naznačovať isté napätie u respondentov medzi ich záujmom o verejné dianie a reálnym stavom zapájania sa doň. V oblasti sociálnej a ekonomickej deprivácie sa väčšina respondentov priklonila k pozitívnym výrokom, čo znamená, že sa v tejto oblasti negatívne vplyvy na

respondentov nepreukázali. Zaujímavým zistením je, že sa respondenti vyhýbali prikloneniu sa k niektorému z výrokov týkajúcich sa globalizácie a západnej kultúry. Urobila tak takmer polovica respondentov, zvyšní respondenti sa približne rovnako priklonili k pozitívnym i negatívnym výrokom. Pri výrokoch o spravodlivosti sa preukázalo, že respondenti výrazne rozlišujú medzi celospoločenskou a osobnou spravodlivosťou. Kým k pozitívnemu výroku o osobnej spravodlivosti sa priklonilo viac ako 40 % respondentov, k pozitívnemu výroku o celospoločenskej spravodlivosti sa priklonilo 19,6 % z nich. Táto tendencia je podporená aj opačným pólom výroku, viac ako polovica respondentov sa priklonila k názoru, že v spoločnosti prevažuje nespravodlivosť.

Z hľadiska pôsobenia vonkajších celospoločenských faktorov na vznik náklonnosti k extrémizmu je možné konštatovať, že u polovice respondentov pôsobí ako možný negatívny faktor nezapájanie sa do verejného života a vnímanie nespravodlivosti v spoločnosti.

2.2.5 Dôvera v inštitúcie a štát

Dôveryhodnosť politických či iných inštitúcií je významnou súčasťou sociálneho kapitálu spoločnosti. Táto dôvera prechádza v súčasnosti istým kritickým obdobím. Príčin tohto stavu je viacero, dôležitým faktorom pre výskum však je, že pokles dôvery v inštitúcie sa potvrdil ako predpoklad inklinácie k extrémistickým názorom. Indikátormi sú najmä dôvera v demokraciu, právny systém, súdy, medzinárodné inštitúcie, ku ktorým má SR vzťah.

Najvýraznejšia nedôvera sa ukázala pri súdoch SR (takmer 60 %), naopak, najvyššiu mieru dôvery prejavili respondenti zahraničným organizáciám, najmä NATO (takmer 35 %). Je potrebné podotknúť, že výrazná časť respondentov sa pri všetkých položkách otázky zaradila do stredu škály, a teda nevyjadrila jasnú dôveru ani nedôveru.

Celospoločenská tendencia nízkej miery dôvery v inštitúcie sa potvrdila aj u respondentov vo výskume a potenciálne môže v kombinácii s ďalšími faktormi prispievať k vzniku náklonnosti k extrémizmu.

2.2.6 Využívanie médií

Médiá ako jeden z najvýznamnejších nástrojov na ovplyvňovanie verejnosti sú významným faktorom pri vzniku náklonnosti k extrémistickým myšlienkam. Prostredníctvom médií sa extrémistické myšlienky môžu jednoducho šíriť a tým môžu stimulovať a posilňovať nežiaduce názory. Okrem toho, podľa výskumov sa na Slovensku verejnosť najčastejšie dozvedá o extrémizme a extrémistických skupinách z televízie, následne z dennej tlače, internetu a až potom z rozhlasu. Taktiež bolo dokázané, že mediálne výstupy obsahujú veľmi často stereotypizujúce materiály, ktoré môžu v niektorých jednotlivcoch smerovať k neznášanlivosti či extrémizmu. Veľký význam pre šírenie aj negatívnych informácií majú

v súčasnosti sociálne siete. Respondentov sa preto výskumníci opýtali, do akej miery využívajú jednotlivé médiá.

Odpovede respondentov potvrdili, že najčastejším zdrojom informácií je okrem osobných kontaktov televízia, resp. televízne spravodajstvo. Taktiež sa ukázalo, že takmer polovica respondentov je aktívna na sociálnych sieťach. Hypotéza o možných negatívnych vplyvoch médií - televízie, tlače a internetu na respondentov sa potvrdila takmer u polovice z nich.

Emočný index postoja k pravicovému extrémizmu

Na základe uvedených batérií otázok bol vypočítaný emočný index postoja k pravicovému extrémizmu, ktorého intenzita dosiahla vo vojenskej populácii celkovú hodnotu 37,85 %. Túto hodnotu môžeme interpretovať tak, že medzi profesionálnymi vojakmi prevažujú nízke rizikové predpoklady extrémizmu v emočnej rovine. Na základe dosiahnutého skóre emočného indexu boli respondenti rozdelení do štyroch skupín podľa miery rizikových predpokladov extrémizmu (nízke, bežné, výrazné, veľmi výrazné).

Z pohľadu výšky dosiahnutého emočného indexu je potrebné zvýšenú pozornosť venovať najmä skupinám profesionálnych vojakov s výraznými alebo s veľmi výraznými rizikovými predpokladmi extrémizmu (v emočnej rovine).

2.3 Akčná stránka postoja k pravicovému extrémizmu

Jedným zo zámerov výskumu bolo zistiť mieru ochoty profesionálnych vojakov podporiť (pasívne vo voľbách alebo aktívne konkrétnym činom) strany a hnutia, ktoré sú označované ako radikálne až extrémistické. Extrémizmus a radikalizmus nie sú úplne totožné veličiny. Nie je tu plná totožnosť, je však možné hovoriť o určitom prieniku, pretože práve radikálne riešenia patria do portfólia extrémistických strán na a hnutí.

V tejto oblasti výskumu boli otázky zamerané hlavne na mieru zapájania profesionálnych vojakov do verejného života. Len minimum respondentov (2,6 %) vôbec nesleduje dianie a ani ich nezaujíma verejný život. Približne tretina opýtaných (33,7 %) občas dianie sleduje, ale príliš ich to nezaujíma. Najpočetnejšou skupinou sú profesionálni vojaci (58,4 %), ktorí verejný život a politické dianie sledujú, ale aktívne sa do verejného života nezapájajú. Veľkú mieru záujmu o verejný život (aktivita v občianskych združeniach, podpora aktivít politických strán a hnutí...) deklarovali 4,0 % opýtaných. Nevedelo sa vyjadriť 1,3 % respondentov.

Dôležitou súčasťou výskumu bolo aj mapovanie názorov respondentov, či považujú za správne alebo nesprávne, aby občania obhajovali v prípade potreby svoje práva akciami, ktoré sú nezákonné. Takmer každý siedmy opýtaný (14,4 %) uviedol, že takéto konanie považuje za správne, resp. skôr správne, opačný názor prejavila necelá polovica respondentov (46,2 %), nevyhraných bolo 28,3 % profesionálnych vojakov. Neodpovedalo 11,2 % opýtaných.

Určité skupiny obyvateľov u nás hlásajú názor, že konečne je treba urobiť rázny poriadok v spoľužití s niektorými skupinami obyvateľstva na Slovensku. Tento názor zdieľajú aj približne tri pätiny respondentov (61,1 %), opačný názor má 27,2 % profesionálnych vojakov, Nevyjadrilo sa 11,7 % opýtaných.

Aktívne podporiť ľudí (vrátane politikov), ktorí ponúkajú jednoduché a radikálne riešenia v oblasti spoľužitia s niektorými skupinami obyvateľstva, by bolo ochotných 8,9 % respondentov. Pasívnu podporu, napr. vo voľbách, im je ochotných prejavíť 30,0 % respondentov. Neochotu angažovať sa v tejto oblasti prejavila viac ako štvrtina opýtaných (26,8 %) a takmer pätina profesionálnych vojakov (19,5 %) odmieta takéto radikálne riešenia. Takmer každý siedmy opýtaný (14,7 %) nevedel na danú otázku odpovedať.

Akčný index postoja k pravicovému extrémizmu

Akčná stránka postoja k pravicovému extrémizmu sa dá považovať v celkovom hodnotení inklinácie profesionálnych vojakov k pravicovému extrémizmu za kľúčovú, pretože naznačuje ochotu podporovať myšlienky pravicového extrémizmu vlastným konaním za určitých podmienok aj za cenu prekročenia rámca právneho štátu, t.j. aj protiprávnou činnosťou.

Na základe uvedených batérií otázok bol vypočítaný akčný index postoja k pravicovému extrémizmu, ktorého intenzita dosiahla vo vojenskej populácii celkovú hodnotu 47,44 %. Túto hodnotu môžeme interpretovať tak, že celkovo medzi profesionálnymi vojakmi prevažuje nízka miera ochoty aktívne podporovať radikálne riešenia.

Na základe dosiahnutého skóre akčného indexu boli respondenti rozdelení do štyroch skupín podľa miery ochoty aktívne podporovať radikálne riešenia. Nevýrazný prejav ochoty aktívne podporovať radikálne riešenia mala pätina opýtaných (20,3 %), bežný prejav mali dve tretiny profesionálnych vojakov, výrazný prejav ochoty aktívne podporovať radikálne riešenia bol zistený u každého desiateho respondenta (10,5 %) a krajný výraz ochoty bol identifikovaný u 2,7 % profesionálnych vojakov.

2.4 Celkový postoj profesionálnych vojakov k pravicovému extrémizmu

V modeli postoja profesionálnych vojakov k pravicovému extrémizmu boli sledované všetky tri zložky postoja: kognitívna, emočná, akčná. Na základe hodnôt sledovaných v týchto postojových zložkách bol vypočítaný súhrnný index postoja vojenského personálu s hodnotou intenzity 44,57 %. Dosiahnutá hodnota indexu postoja poskytuje informáciu, že medzi profesionálnymi vojakmi prevažuje nižšia miera inklinácie k pravicovému extrémizmu. Na základe dosiahnutého skóre celkového indexu postoja boli respondenti rozdelení opäť do štyroch skupín podľa miery intenzity inklinácie k pravicovému extrémizmu.

Podľa získaných údajov je možné odhadnúť veľkosť rizikovej skupiny profesionálnych vojakov s výraznou intenzitou inklinácie k pravicovému extrémizmu na 14,1 % (radikalizmus) a krajnou intenzitou inklinácie 1,6% (extrémizmus). Bežnú úroveň inklinácie dosahujú dve tretiny vojenského personálu (66,1 %) a slabú intenzitu inklinácie k pravicovému extrémizmu prejavuje takmer pätina profesionálnych vojakov (18,3 %).

Profesionálni vojaci v skupine so silnou inklináciou k pravicovému extrémizmu dosahujú vysoké skóre v kognitívnom (63,38 %) a akčnom (81,54 %) indexe. Za znepokojujúce je možné považovať najmä skóre v akčnom indexe, ktoré vyjadruje snahu či pohotovosť profesionálnych vojakov správať sa voči pravicovému extrémizmu určitým spôsobom.

V skupine so silnou inklináciou k pravicovému extrémizmu majú nadpriemerné zastúpenie príslušníci mužstva (mužstvo - 21,5 %; poddôstojníci - 12,3 %; dôstojníci 11,0 %), častejšie sú v tejto skupine zastúpení muži (muži - 17,6 %; ženy - 3,2 %), nadpriemerné zastúpenie majú príslušníci pozemných síl.

Skupina respondentov so silnou inklináciou k pravicovému extrémizmu má v segmente kognitívnej stránky postoja výrazný príklon k faktorom islamofóbie (index - 84,69 %) a hejslovakizmu (index - 82,87 %). Pomerne veľkú významnosť však majú aj ostatné faktory (index antisystémovosť - 61,26 %; index tradicionalizmus - 60,38 %; index šovinizmus - 60,08 %).

2.5 Informovanosť a šírenie extrémizmu v spoločnosti

Dostatok relevantných informácií, odmietanie extrémistických prejavov a myšlienok a uvedomovanie si nebezpečenstva extrémizmu v spoločnosti sú významnou súčasťou prevencie proti extrémizmu. Respondenti odpovedali na blok otázok, ktoré boli zamerané na zisťovanie subjektívne hodnotenej miery informovanosti o extrémizme, názorov na prejavovanie extrémizmu na verejnosti a názorov na to, do akej miery považujú respondenti extrémizmus za problém spoločnosti. Vzhľadom na súčasnú relatívne vysokú podporu extrémistických názorov na slovenskej politickej scéne zo strany verejnosti, na základe ktorej je extrémistická politická scéna aktuálne súčasťou parlamentu, do bloku otázok boli zaradené aj otázky odrážajúce konkrétne politické zámery a myšlienky tejto extrémistickej politickej scény na Slovensku.

Informovanosť o extrémizme a jeho rizikách predstavuje základný kameň pre budovanie názoru naň. Respondenti odpovedali na otázku, do akej miery považujú informácie o rizikách extrémizmu, ktoré majú, za dostatočné. Viac ako pätina respondentov (22,4 %) vyjadrila názor, že majú o extrémizme dostatok informácií, ďalších 47,1 % z nich považujú informácie, ktoré majú k dispozícii za skôr dostatočné. Celkovo teda 69,5 % respondentov deklaruje, že majú dostatok informácií. Naopak, nedostatok informácií vyjadrilo 12,1 % respondentov.

Názory na šírenie a prezentáciu extrémistických názorov v rôznych podobách sú významným indikátorom vzťahu jednotlivcov k extrémizmu. Respondentov sa výskumníci pýtali na názor na vykonávanie niektorých profesií ľuďmi, ktorí sa hlásia k extrémistickým myšlienkam, názor na umožnenie verejného prejavovania extrémistických výrokov a ako aj na to, ako by reagovali, ak by ich blízky človek nejakým spôsobom prejavoval náklonnosť k extrémizmu.

Takmer tri štvrtiny respondentov (73,6 %) vyjadrili názor, že by ľudia pôsobiaci vo verejných funkciách, resp. verejní činitelia, ktorí otvorene prejavujú extrémistické myšlienky, by skôr alebo určite nemali vykonávať svoje povolanie. Skupinu tých, ktorí si myslia, že výkon povolania verejných činiteľov a prejavovanie extrémistických myšlienok môže byť v súlade, tvorí 10,3 % respondentov.

2.6 Súhrn zistení výskumu

Reprezentatívny sociologický výskum medzi profesionálnymi vojakmi priniesol množstvo zaujímavých a cenných informácií o názoroch a náladách vojakov. Výskum mal z hľadiska tematiky viacúčelový charakter. Zamerl sa o. i. na výskyt nežiadúcich javov v OS SR. Kľúčovou ambíciou výskumu bolo identifikovať postoj profesionálnych vojakov k pravicovému extrémizmu. V tomto smere priniesol výskum závažné zistenia, ktoré odkrývajú štrukturálne a obsahové roviny prenikania myšlienok a politiky pravicového extrémizmu do života ozbrojených síl a rezortu. Samotný fenomén pravicového extrémizmu sa meral pomocou viacrozmernej analýzy a syntetických ukazovateľov - indexov. Zisťovali sa nielen názory respondentov na danú tému, ale i postoje rovina. Postoje profesionálnych vojakov sú v tomto zmysle produktom hodnotenia, komplexného procesu, v ktorom sú integrované kognitívne, emotívne a akčné zložky psychiky.

Na základe výsledkov výskumu môžeme súhrne hovoriť o miere možného prenikania pravicového extrémizmu do ozbrojených síl. Na základe získaných údajov je možné vysloviť záver, že skupina, ktorú by sme mohli považovať za rizikovú, teda takú, u ktorej sa objavuje určitá vyššia intenzita inklinácie k pravicovému extrémizmu, predstavuje približne 14 % zo skúmaných profesionálnych vojakov. Krajnú, najvyššiu intenzitu inklinácie k extrémizmu vykazuje len veľmi nízke percento oslovených profesionálnych vojakov, a to 1,6 %.

Dostatok relevantných informácií, odmietanie extrémistických prejavov a myšlienok a uvedomovanie si nebezpečenstva extrémizmu v spoločnosti sú významnou súčasťou prevencie proti extrémizmu. Respondenti odpovedali na blok otázok, ktoré boli zamerané na zisťovanie subjektívne hodnotenej miery informovanosti o extrémizme, názorov na prejavovanie extrémizmu na verejnosti a názorov na to, do akej miery považujú respondenti extrémizmus za problém spoločnosti.

Výskum ukázal, že v otázke informovanosti profesionálnych vojakov o extrémizme, jeho ideologických základov a východísk, o nebezpečenstve prenikania tohto fenoménu do spoločnosti sú v rezorte obrany medzery. Potvrďuje to aj fakt, že každý ôsmy oslovený respondent uviedol, že má nedostatok informácií o tomto probléme.

3 EXTRÉMIZMUS AKO SYSTÉMOVÁ CHYBA

Na rozdiel od niektorých okolitých krajín, predovšetkým Poľska, kde boli polovojenské skupiny integrované do oficiálnych ozbrojených síl a sú pod kontrolou Ministerstva obrany, na Slovensku existuje viacero subjektov, ktoré sú buď otvorene nepriateľské voči oficiálnej zahranično-politickej a bezpečnostnej orientácii Slovenska, alebo sa ju snažia spochybňovať. Z týchto dôvodov predstavujú tieto skupiny a osoby do nich zapojené prirodzené ciele aktivít cudzích štátnych aktérov vrátane tajných služieb, s ktorými zdieľajú aj mnohé ideové a geopolitické stanoviská alebo ich dokonca priamo preberajú.

Polovojenské skupiny sa vzhľadom na ich informačné a komunikačné aktivity zároveň stávajú významnými nositeľmi a šíriteľmi postojov a naratívov cudzích štátnych aktérov, ktorí sú v antagonistickom postavení k súčasnej orientácii Slovenskej republiky. Práve využívanie takýchto skupín na šírenie postojov podkopávajúcich dôveru obyvateľstva k členstvu v EÚ, Severoatlantickej aliancii a budovanie siete osôb s vojenským výcvikom využiteľných v prípade krízovej situácie na koordinované nasadenie bez akejkoľvek súčinnosti s oficiálnymi štátnymi štruktúrami je možné považovať za najväčšie riziko v kontexte hybridných hrozieb.

3.1 „Kdo si hraje, nezlobí“ I.

S extrémizmom úzko súvisí problematika radikalizmu. Z individuálneho hľadiska je extrémizmus chápaný ako javová stránka správania sa jedinca, radikalizmus je proces týkajúci sa transformácie hodnotovej orientácie jednotlivca. Radikalizmus je definovaný ako súhrn politických názorov, ktorých aplikácia v spoločnosti by viedla k rozsiahlym zmenám, avšak nie k likvidácii demokracie ako takej.

Oba politické a myšlienkové smery sa usilujú o riešenie problémov od základu, do dôsledkov, rýchlym, nekompromisným a ostrým postupom.

Problematika extrémizmu a radikalizmu predstavuje celospoločenský problém. Ozbroyené sily SR nie sú izolovaným subjektom od zvyšku obyvateľstva, ich členovia patria a žijú v občianskej spoločnosti, aj preto je potrebné túto problematiku v rezorte obrany sledovať.

Pre prevenciu vzniku živnej pôdy je možné urobiť hneď niekoľko málo náročných, viacej edukatívnych, no v závislosti od formy účinných aktivít:

- položiť dôraz na základné poznatky budúcich dôstojníkov pripravujúcich sa v Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika (AOS) v oblasti uplatňovania a rešpektovania základných ľudských práv v ozbrojených silách,
- prehĺbovať poznatky v oblasti uplatňovania ľudských práv vo vojenskej činnosti prostredníctvom ďalšieho vzdelávania v kariérnych a krátkodobých odborných kurzoch realizovaných AOS a Základňou výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin, ale aj v príprave vojenského personálu pred nasadením do operácií medzinárodného krízového manažmentu,
- inovatívne a moderne zmeniť formu a obsah spoločenskovedných seminárov a využívať dostupný personál s patričnými skúsenosťami v prezentovanej téme,
- zintenzívniť osvetovú činnosť v oblasti súvisiacej s extrémizmom s využitím vojenských médií dostupných vojenskej verejnosti,
- podporiť projekty zamerané na scitlivovanie profesionálnych vojakov v oblasti ochrany ľudských práv v ozbrojených silách a na zvyšovanie rezistencie vojenského personálu voči pravicovému extrémizmu.

Skutočných príčin pre udržiavanie extrémizmu pri živote, či dokonca na vzostupe, v jeho najrozmanitejších podobách, je mnoho. S istotou môžeme tvrdiť, že veľkej - s vysokou dávkou pravdepodobnosti dominantnej - časti privržencom, sympatizantom akejkoľvek časti spektra extrémizmu vyplňa, z ich pohľadu zmysluplne, voľnočasové aktivity s pridanou hodnotou sebarealizácie. Aspoň v začiatkoch.

S minimálnou dávkou spomienkového optimizmu a s extrakciou odideologizovanej časti stoja za zmienku organizácie, ktoré v našej krajine tvorili zmyslupnú platformu a poskytovali základ pre prípravu na najrôznejšie povolania, hoci s dominanciou súvisiacich s bezpečnosťou a obranou. Na myslí mám ZVÄZARM, Zväz pre spoluprácu s armádou. Bol solídny, vysokoorganizovanou a štruktúrovanou inštitúciou poskytujúcou kvalitné matriálne i personálne zázemie pre športové a technické vyžitie smerované od voľnočasových aktivít až po povolanie, poslanie.

Po jeho zániku, rovnako po zániku ostatných štátom dozorovaných a dotovaných podobných inštitúcií pre nižšie vekové kategórie vznikla „diera na trhu“. Túto majú snahu vyplňať rôzne organizácie a jednotlivci s otáznym úmyslom, najmä však bez kontroly. A tak sa stane, že na krúžok parkouru ozvláštnený mikulášskym dátumom prídu pozdraviť, ukázať, priniesť pár sladkostí, no hlavne sa spropagovať Slovenskí branci, oficiálne na mieste komunikovaní ako „vojaci z Trnavského útvaru“.

Mikuláš navštívil deti na tréningu

Deti na tréningu 6.12. 2021 navštívil Mikuláš. Deti vyskúšali zo športu a všetkým odovzdali sladké balíčky. Mikuláša sprevádzali vojaci, takže mal dobrú ochranu. Cesta z Trnavy do Žiliny bola náročná, ale s úsmevom to zvládli a prišli naše deti potešiť. ĎAKUJEME

Obrázok 1. a 2. Slovenskí branci, krúžok parkour, Žilina, 6. december 2021
Zdroj: webové sídlo Vlčí parkour a FB profil Slovenskí branci

3.2 „Kdo si hraje, nezlobí“ II.

Slovenskí branci, z môjho pohľadu, robia jednoduchý facebook-ový marketing. Prídu, vyfotografujú sa pre svoj facebook-ový (ďalej FB) profil, napíšu pár akože právnických a „armádne“ znejúcich viet, že akože mobilizujú svoje sily kvôli občanom - a vrátia sa domov. Ich fanúšikovia im to nadšene zazdieľajú, šíria, zvyšujú alebo aspoň udržiavajú publikum.

Niektoré médiá okolo toho urobia hurhaju a za pár dní je zas pokoj. Lenže... medzi publikom majú vysokoppravdepodobne budúcich brancov, študentov vojenskej akadémie, profesionálnych vojakov, policajtov a pod. A to môže byť, v podobe dnes nepriameho dopadu pôsobenia Slovenských brancov na časť širšej verejnosti premietnuté do budúceho priameho vplyvu na ozbrojené sily v jej budúcich príslušníkoch.

O tom, že budovanie svojho obranárskeho imidžu nerobia celkom zle, svedčí ich výtlak na sociálnych sieťach.

V sobotu 13. júla 2021, v čase posilnenia Policajného zboru na hraničných prechodoch vojakmi OS SR, v súvislosti s protipandemickými opatreniami, publikovali informáciu – post - patrične podfarbený fotografiami. Obsahom sa snažili navodiť pocit ich zodpovednosti za monitorovanie dodržiavania ľudských práv a privlastnili si kompetenciu kontrolovať Policajný zbor, OS SR a pod. z polohy na strane občanov, vyvolávajúc pocit, že polícia a OS SR sú na opačnej strane než je záujem občanov. Používajú dominantný slovník, dokonca so slovnými spojeniami ako „...počas kontroly, ktorej sa ochotne podriadili...“ /pozn.: vojaci a policajti/:

„SLEDUJEME SITUÁCIU NA HRANICIACH – DOHLIADAME NAD DODRŽIAVANÍM ZÁKLADNÝCH ĽUDSKÝCH PRÁV A SLOBÔD

NA STRANE OBČANOV, LEBO MY SLUŽIME NÁRODU.

MOBILIZOVALI SME. Na základe mnohých podnetov zo strany verejnosti ako i na základe mandátu a podnetu zo strany komisára pre dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd, jednotky SB obsadili viaceré hraničné priechody.

SLOBODA POHYBU MUSÍ BYŤ ZABEZPEČENÁ

Kittsee, Rajka, Skalica, Salka, Štúrovo, Monoštorský most, Železničný most pri obci Chľaba či Komárno, tieto všetky priechody boli v rámci mobilizácie síl národnej domobrany obsadené.

HLAVNÝM CIEĽOM bolo preverenie vzniknutej situácie, pozorovanie skutkového stavu a monitorovanie činnosti príslušníkov PZSR a povolaných jednotiek OSSR. Treba zdôrazniť, že PRÍSLUŠNÍCI PZSR A OSSR K NÁM BOLI NAOZAJ VEĽMI OTVORENÍ A ÚSTRETOVÍ. Počas kontroly, ktorej sa ochotne podriadili, neboli v čase a mieste nášho pôsobenia zistené žiadne porušovania zákonov obnášajúcich záruky slobody pohybu. Situácia na hraniciach je pokojná, a preto bolo nariadené jednotky opätovne stiahnuť. Aktuálne dianie však naďalej monitorujeme a sme pripravení pomáhať našim občanom tam, kde je to potrebné.“

Slovenskí Branci

13. júla 2021 · 🌐

SLEDUJEME SITUÁCIU NA HRANICIACH – DOHLIADAME NAD DODRŽIAVANÍM ZÁKLADNÝCH ĽUDSKÝCH PRÁV A SLOBÔD NA STRANE OBČANOV, LEBO MY SLUŽIME NÁRODU.

MOBILIZOVALI SME. Na základe mnohých podnetov zo strany verejnosti ako i na základe mandátu a podnetu zo strany komisára pre dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd, jednotky SB obsadili viaceré hraničné priechody.

SLOBODA POHYBU MUSÍ BYŤ ZABEZPEČENÁ

Kittsee, Rajka, Skalica, Salka, Štúrovo, Monoštorský most, Železničný most pri obci Chľaba či Komárno, tieto všetky priechody boli v rámci mobilizácie síl národnej domobrany obsadené.

HLAVNÝM CIEĽOM bolo preverenie vzniknutej situácie, pozorovanie skutkového stavu a monitorovanie činnosti príslušníkov PZSR a povolaných jednotiek OSSR. Treba zdôrazniť, že PRÍSLUŠNÍCI PZSR A OSSR K NÁM BOLI NAOZAJ VEĽMI OTVORENÍ A ÚSTRETOVÍ. Počas kontroly, ktorej sa ochotne podriadili, neboli v čase a mieste nášho pôsobenia zistené žiadne porušovania zákonov obnášajúcich záruky slobody pohybu. Situácia na hraniciach je pokojná, a preto bolo nariadené jednotky opätovne stiahnuť. Aktuálne dianie však naďalej monitorujeme a sme pripravení pomáhať našim občanom tam, kde je to potrebné.

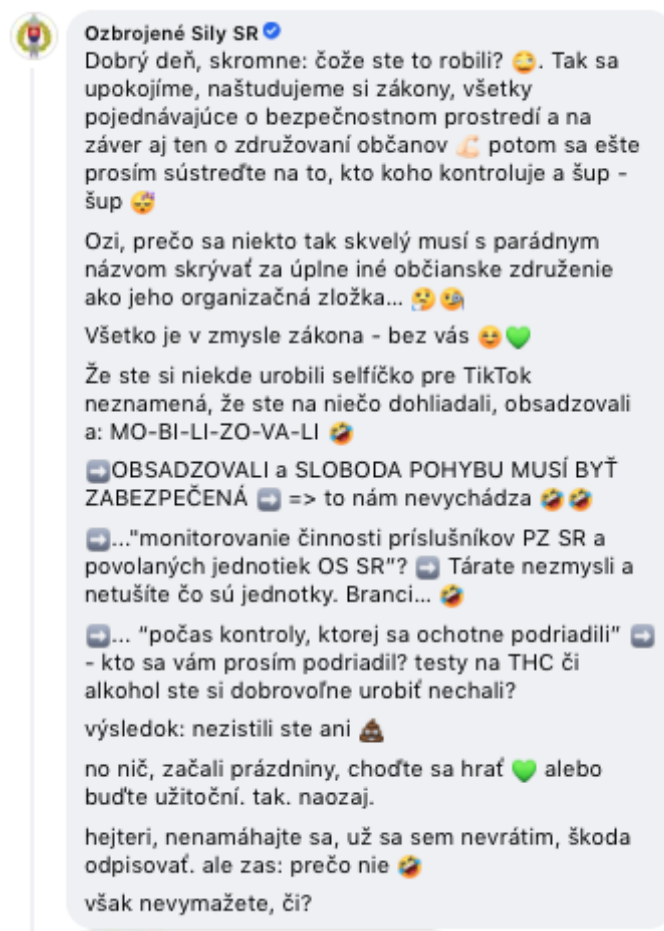

Obrázok 3. skríň postu: „Sledujeme situáciu na hraniciach – dohliadame nad dodržiavaním základných ľudských práv a slobôd“, 13. júl 2021

Zdroj: FB profil Slovenskí branci

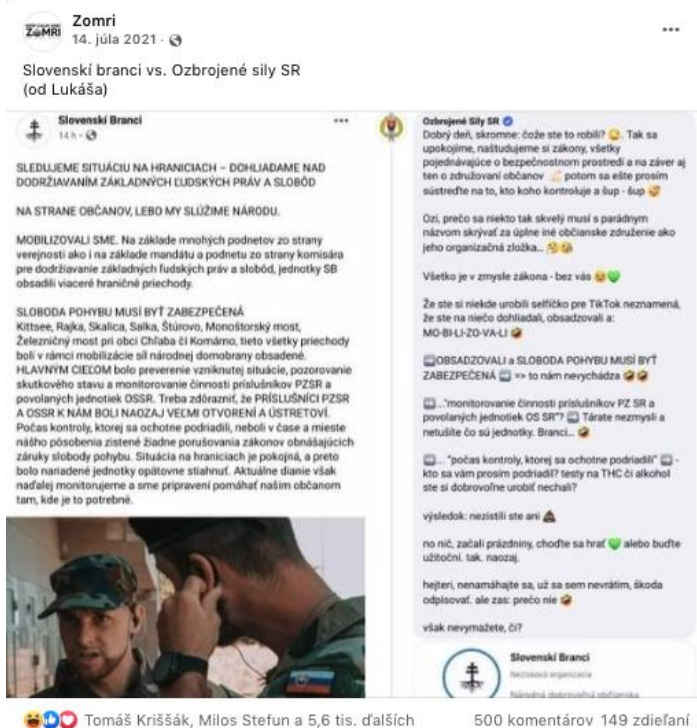
Za súčasného vedenia rezortu a leadership-u ozbrojených síl, zdá sa, majú komunikátori OS SR rozviazanejšie ruky a môžu si dovoliť pred dvoma rokmi a dávnejšie reakcie nevidané.

Obrázok 4. reakcia OS SR na FB profile Slovenskí branci, „kontrola“ na hraniciach, hraničné prechody, 13. júl 2021

Zdroj: FB profil Slovenskí branci

Historicky prvý krát sa reakcia ozbrojených síl stala virálnou. Prevzali ju uznané bulvárne médiá, statup-ové médiá, vrátane platformy 'Zomri'. Po ťažkom ataku – ktorý sprevádzali stovky komentárov autorov aj zvnútra organizácie spochybňujúcich jej vedenie a náplň činnosti Slovenských brancov – admini na niekoľko dní radšej svoj FB profil „vypli“.

Obrázok 5. Slovenskí branci vs. Ozbroyené sily SR, prevzatý post Slovenských Brancov a reakcie OS SR, „kontrola“ na hraniciach, hraničné prechody, 13. júl 2021
Zdroj: FB profil Zomri

Ozbrojené sily Slovenskej republiky poriadne NALOŽILI brancom, TAKTO sa to NEROBÍ chalani!

Na sociálnej sieti sa objavil príspevok od takzvanej národnej dobrovoľnej občianskej domobrany, ktorá mala chrániť a strážiť hraničné prechody. Dokonca sa jej mali podriadiť aj ozbrojené zložky a policajný zbor.

14. JÚL 2021 9:48

Galéria k článku (39 fotografií)

Na sociálnej sieti si istá dobrovoľná organizácia „Slovenskí branci“, ktorá patrí pod občianske združenie „Naša vlasť je budúcnosť“

Obrázok 6. „Ozbrojené sily SR poriadne naložili brancom...“
Zdroj: <https://www1.pluska.sk/spravy/z-domova/ozbrojene-sily-slovenskej-republiky-poriadne-nalozili-brancom-takto-to-nerobi>

Armáda vysmiala Slovenských brancov, ktorí sa na hraniciach hrali na vojakov. Nezistili ste ani ho*no, ale máte selfie na Tiktok

Slovenskí branci vraj chceli dohliadať na dodržiavanie ľudských práv a slobôd na hraniciach.

Zdieľať

Uložiť

Obmedzenia na hraniciach vyprovokovali Slovenských brancov, ktorí sa ako amatérska polovojenská jednotka dlhodobo hrajú na vojakov, k tomu, aby „mobilizovali a obsadili“ viaceré hraničné priechody. Branci v statuse tvrdia, že dohliadajú na dodržiavanie základných práv a slobôd, a tak v rámci domobrany obsadili hraničné priechody.

Obrázok 7. „Armáda vysmiala Slovenských brancov...“

Zdroj: <https://refresher.sk/100701-Armada-vysmiala-Slovenskych-brancov-ktori-sa-na-hraniciach-hrali-na-vojakov-Nezistili-ste-ani-ho-no-ale-mate-selfie-na-Tiktok>

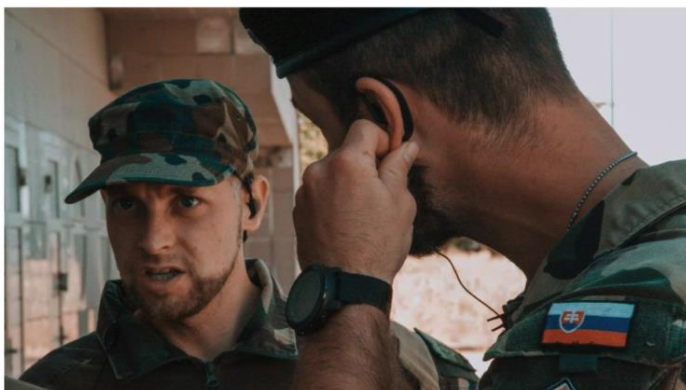
Obrázok 8. „Nad'ove ministerstvo brutálne zotrela Slovenských brancov...“

Zdroj: <https://ereport.sk/nadove-ministerstvo-brutalne-zotrela-slovenskych-brancov-vase-vysledky-nezistili-ste-ani-hovno/>

slovenskí branci „Chodte sa hrať,“ odkázali Ozbroyené sily Slovenským brancom. Na Facebooku im to poriadne natreli

Eva Niňajová 14. júla 2021 o 13:01

- Slovenskí branci sa na Facebooku hrdili ako monitorujú hranice
- Na hraničných priechodoch malo dôjsť z ich strany k mobilizácii, obsadeniu priechodov i kontrole príslušníkov OZ SR a PZ SR
- Ozbroyené sily brancov na sociálnej sieti vysmiali. Odkázali im, že „nezistili ani h'vno“

Facebook/Slovenskí branci

Obrázok 9. „Chodte sa hrať, odkázali Ozbroyené sily Slovenským brancom“
<https://www.startitup.sk/slovenski-branci-pobehuju-ozbrojeni-po-lesoch-siria-nenavist-omoch-a-lgbti-su-bezpecnostne-riziko-vravia-odbornici/>

FB profil Slovenských brancov ožil 17. júla 2022 - až zverejnením ďalšieho postu. Tiež s typickým, no už opatrnejším slovníkom. Aktéri sa opäť snažia zapôsobiť na publikum, že oni sú tí, čo zjednávajú poriadok a sú zárukou ľudských práv občanov SR:

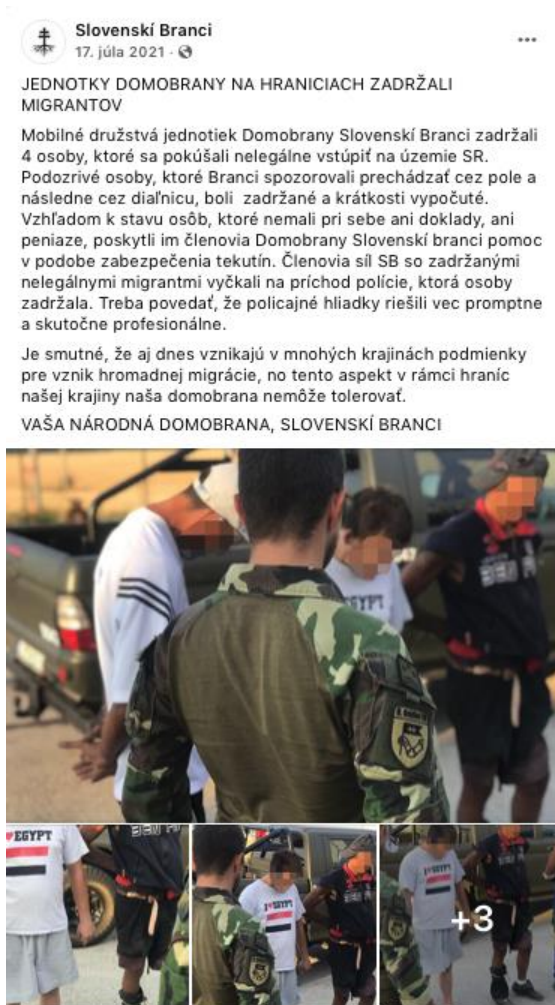
„JEDNOTKY DOMOBRANY NA HRANICIACH ZADRŽALI MIGRANTOV

Mobilné družstvá jednotiek Domobrany Slovenskí Branci zadržali 4 osoby, ktoré sa pokúšali nelegálne vstúpiť na územie SR. Podozrivé osoby, ktoré Branci spozorovali prechádzať cez pole a následne cez diaľnicu, boli zadržané a krátkosti vypočuté.

Vzhľadom k stavu osôb, ktoré nemali pri sebe ani doklady, ani peniaze, poskytli im členovia Domobrany Slovenskí branci pomoc v podobe zabezpečenia tekutín. Členovia síl SB so zadržanými nelegálnymi migrantmi vyčkali na príchod polície, ktorá osoby zadržala. Treba povedať, že policajné hliadky riešili vec promptne a skutočne profesionálne.

Je smutné, že aj dnes vznikajú v mnohých krajinách podmienky pre vznik hromadnej migrácie, no tento aspekt v rámci hraníc našej krajiny naša domobrana nemôže tolerovať.

VAŠA NÁRODNÁ DOMOBRANA, SLOVENSKÍ BRANCI“

Obrázok 10. „Jednotky domobrany na hraniciach zadržali migrantov“, 17. júl 2021

Zdroj: FB profil Slovenskí branci

3.3 Upratanie hernej plochy

Slovenskí branci sú príkladom organizácie, ktorá je problémom. V skutočnosti si však svoje ciele sleduje iba niekoľko jednotlivcov z vedenia združenia. Radoví členovia a sympatizanti jednoducho iba nemajú na dosah inú legálnu udržateľnú alternatívu navyše v mieste bydliska a jeho okolí, v ktorej by mohli pôsobiť a realizovať sa - nosiť uniformu a byť užitoční. Je chybou štátu, že po vzore iných krajín, dokonca v minulosti i z vlastnej skúsenosti, neponúka atraktívnu možnosť.

Extrémistické a polovojenské skupiny predstavujú nebezpečenstvo pre stabilitu a bezpečnosť spoločnosti hneď v dvoch rovinách: priame ohrozenie bezpečnosti a demokratického usporiadania spoločnosti ich protiprávnymi aktivitami - alebo aktivitami na hrane zákona – a šírenie propagandy a dezinformácií v úlohe dôveryhodného

spprostredkovateľa postojov inšpirovaných alebo priamo preberaných od cudzích štátnych aktérov.

Verejné politiky v tejto oblasti – Bezpečnostná stratégia a Koncepcia pre boj SR proti hybridným hrozbám – obsahujú jasné pomenovanie extrémistických skupín a „samozvaných domobrán“ ako potenciálne riziká najmä z pohľadu ich indoktrinácie a využitia na diverzné útoky či vyvolávanie nepokojov. Napriek malému množstvu konkrétnych informácií v správach bezpečnostných zložiek viaceré z nich konštatujú, že cudzie štáty využívajú a podporujú extrémistické a paramilitárne subjekty na presadzovanie vlastnej agendy a šírenie vlastnej propagandy zameranej proti členstvu Slovenska v EÚ a NATO.

Na Slovensku existuje viacero subjektov, ktoré sú buď otvorene nepriateľské voči oficiálnej zahranično-politickej a bezpečnostnej orientácii Slovenska, alebo sa ju snažia spochybňovať. Tieto skupiny predstavujú ciele pre aktivity cudzích štátnych aktérov, s ktorými zdieľajú aj mnohé ideové a geopolitické stanoviská. Prípád založenia tzv. európskej pobočky ruského motokárskeho klubu Noční vlci na Slovensku je vhodnou ilustráciou, ako funguje prepojenie polovojenských skupín na ekonomické záujmové skupiny a na Ruskú federáciu.

Využívanie nástrojov trestného práva s cieľom zabrániť účasti slovenských občanov na ozbrojených konfliktoch v zahraničí je značne limitované a až donedávna nebol novozavedený inštitút účasti na bojovej činnosti organizovanej ozbrojenej skupiny v zahraničí takmer vôbec využívaný. Zatiaľ čo právna úprava občianskych združení explicitne zakazuje vznik ozbrojených združení alebo združení s ozbrojenými zložkami, podobné explicitné obmedzenie absentuje pri politických stranách a hnutiach.

Nástroje trestného práva nie sú príliš účinné pri prevencii a represii účasti slovenských občanov na bojovej činnosti organizovaných ozbrojených skupín v konfliktoch v iných krajinách. Jedno vznesené obvinenie od účinnosti zákona v roku 2016 je toho dôkazom. Dôvodom je aj nespolupráca zložiek príslušných krajín, kde bojovali slovenskí občania. Rovnako problematické je preukazovanie spolupráce s cudzou mocou a cudzím činiteľom v trestnoprávnej rovine. Aj vďaka limitovanému použitiu tohto inštitútu v slovenskom právnom poriadku – trestný čin vlastizrady, ohrozovania mieru a ako všeobecná príťažujúca okolnosť – je jeho praktická využiteľnosť veľmi malá.

Napriek opakovaným konštatovaniam o nebezpečnosti polovojenských skupín a ich potenciálnemu zneužití cudzími štátnymi aktérmi je vážnym nedostatkom neexistencia právnej úpravy tohto pojmu.

Preventívnym opatrením, ktoré by poskytlo obyvateľom SR so záujmom o vojenstvo a ochranu vlasti atraktívnu alternatívu pod kontrolou a garanciou štátu na Slovensku jednoducho naozaj nie sú. Programy ako Aktívne zálohy a Dobrovoľná vojenská príprava sú svojim zameraním nevhodné pre zapojenie osôb, ktoré majú záujem o občasné, nepravidelné

a najmä krátkodobé zapojenie do výcvikových aktivít. Tento nedostatok vytvára priestor, ktorý následne vyplňajú polovojské skupiny.

Štát, prostredníctvom rezortu obrany, sa síce snaží zabrániť fungovaniu neštátnych polovojských skupín prostredníctvom programu Aktívnych záloh a Dobrovoľnej vojenskej prípravy, ktoré by si mali ľudia vybrať ako vhodnejšiu alternatívu. Tieto programy však majú iné zameranie, vyžadujú oveľa aktívnejšie a intenzívnejšie zapojenie a nie sú vhodnou alternatívou naproti pôsobeniu polovojských skupín.

Atraktivita ozbrojených síl však závisí najmä od modernizácie techniky a vybavenia ako i finančného ocenenia jej príslušníkov. Rovnako absentuje výchova k zdravému patriotizmu a hrdosť na vlasť bez nacionalistických či šovinistických podtónov.

ZÁVER

Málozvyčajný pohľad na extrémizmus v ozbrojených silách v počiatku vychádzajúci z výskumnej práce pravdepodobne priniesol viac otázok než odpovedí. Otáznym zostáva centrálny motív, čo vedie jednotlivcov poznačných vojenským prostredím, vzdelaným a skúseným z pôsobenia v medzinárodných aliančných inštitúciách komunikovať s prostredím poznačeným extrémizmom. Centrálny motív pravdepodobne tkvie v istej exkluzivite vzťahov a naplňujúcom seberealizujúcom pociť prispieť, dokonca až riadiť, proces rýchlych a účinných riešení 'zásadných problémov'. Inak ide samozrejme o prísne vnútorné motívy rôznej hĺbky a intenzity pohnútok jednotlivcov.

Otáznym zostáva tiež motív priblíženia sa dávnejších i nedávnych špičiek rezortu a OS SR extrémistickým štruktúram. A to v plnom spektre dopadu. Celkom zámerne ich nepomenúvam. Neposudzujem totiž motívy či etiku a morálku ich konania. Iba fakty. A hazard s mienkou širokej a špeciálne vojenskej verejnosti.

Javí sa kontroverzným, ak niekto, kto v minulosti nosil vojenskú uniformu v súčasnosti navonok v politických zápasoch vystupuje v úlohe 'generála' - v civilnom vnímaní teda aj lídra, autority – dnes bojuje proti výsledkom vlastnej práce a zodpovednosti z čias kariéry, či sa otvorene hlási k hnutiu, ktorého lídri a sympatizanti akoby stáli na strane, ktorá ešte nedávno, v zmysle jeho vlastnej definície pracovného zaradenia, mala byť cieľom jeho profesionálnej pozornosti.

Dôležité je, čo preskupujúci chcú povedať verejnosti. Ešte dôležitejšie však je, čo verejnosť naozaj počuje. A vidí. A čo vidí a počuje vojenská verejnosť. Pokiaľ sú Ozbroyené sily SR jedným z pilérov štátnosti, takéto koketovanie s prostredím blízkym extrémizmu k ich vnútornému pokoju neprospieva.

Dobrou správou je, že vznikajú iniciatívy, štruktúry a koncepty, ktoré by mali byť aj v boji s extrémizmom nápomocné, určujúce. Za všetky spomeniem: 1. januára 2022 vznikol Odbor

pre hybridné hrozby a strategickú komunikáciu Ministerstva obrany Slovenskej republiky. Aktuálne ho vedie Victor Breiner. Ten v minulosti pracoval ako zahraničný spravodajca z vojnových oblastí v Sýrii, Líbyi, Mali, Tunise, Jordánsku, Libanone a Ukrajine. Jeho záujem o dezinformácie a nevojenské spôsoby dosiahnutia politických cieľov ho priviedli k štúdiu medzinárodnej bezpečnosti v anglickom Leicestri. V roku 2019 založil portál Infosecurity.sk, ktorý analyzuje dezinformácie a propagandu v našom informačnom prostredí. Do konca roka 2021 pracoval ako poradca pre hybridné hrozby v kancelárii ministra obrany.

Už po medzirezortom pripomienkovom konaní je v súčasnosti „Akčný plán koordinácie boja proti hybridným hrozbám“. Je to dokument postavený na niekoľkých pilieroch. Jedným z nich je budovanie odolnosti obyvateľstva SR proti novým hrozbám – i cestou vzdelávacích aktivít.

„Akčný plán koordinácie boja proti hybridným hrozbám“ je reakciou na nulovú existenciu koncepčných riešení pre edukáciu obyvateľov SR v novom informačnom priestore. Plán počíta s implementáciou nových schopností a spôsobilostí, ktoré majú byť, o. i. integrované do učebných osnov – celoživotného vzdelávania, vzdelávania pedagógov. Cielieť má aj na digitálne zručnosti a všetko, čo by malo našu spoločnosť robiť odolnejšou.

Plán hovorí aj o implementácii strategickej komunikácie, teda že v principiálnych témach musí štát hovoriť jedným hlasom, koherentne, transparentne, jasne a kompetentne. Ide o systémový dokument, ktorým štát reaguje na hrozby nielen v informačnom priestore. Návrh obsahuje približne šesťdesiatku konkrétnych opatrení.

Post scriptum - aktualizovaný moment z času jazykovej úpravy textu: k dobrým správam týchto dní by mohla patriť tá z utorku 11. októbra 2022, ktorú publikovali Slovenskí branci na svojom FB profile: „PRIATELIA, PODPOROVATELIA, MILÍ OBČANIA, NAŠA ČINNOSŤ SA KONČÍ - LÚČIME SA S VAMI“. Môžeme špekulovať, prečo činnosť ukončili a zrejme ani nie je problém trafiť sa do skutočných dôvodov. Pre túto chvíľu to však ani nie je veľmi podstatné. Dôležité je, aby ideoví lídri nepreskupili a nestali sa posilou hnedej alternatívy a tak aj legitímnym nástrojom správy štátu na akejkoľvek úrovni jeho riadenia.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

1. KUBERTOVÁ, Lenka, 2005. Personálie v elektronickej súbežnej Slovenskej bibliografii. In *Bibliografický zborník 2004-2005* [online]. Martin : Slovenská národná knižnica, s. 136-139 [cit. 2020-05-20]. Dostupné na internete: <http://www.snk.sk/nbu/Zborník_2004_2005.pdf>.
2. KUPKOVÁ, Iveta – MILO Daniel, 2019. Hybridné hrozby na Slovensku, In *Polovojenské a extrémistické skupiny*. [online]. GLOBSEC. Dostupné na internete: <<https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2019/06/Hybridné-hrozby-na-Slovensku-Polovojenské-a-extrémistické-skupiny.pdf>>.

3. MAREŠ, Miroslav - SMOLÍK, Josef - VEJVODOVÁ, Petra. *Extremismus z pohledu vojáků*. *Vojenské rozhledy*. roč. 19 (51). č. 4, 2010. s. 163–173. ISSN 1210-3292
4. MO SR. 2021 *Postoj profesionálnych vojakov k pravicovému extrémizmu*, Správa z výskumu.

Mgr. Mário PAŽICKÝ, EMBA, externý doktorand,
Katedra bezpečnosti a obrany
Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika
Demänová 393,
031 01 Liptovský Mikuláš
e-mail: mario.pazicky@aos.sk